

Asia: VN/9183/2021

Edustajakannedirektiivin täytäntöönpano

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö

Lausuntopyyntö 16.2.2022 (VN/9183/2021)

Lausunto edustajakannedirektiivin täytäntöönpanosta

Taustaa

Edustajakannedirektiivi on osa EU:n Kuluttajat parempaan asemaan hanketta, jonka syynä oli tarve parantaa kuluttajalainsäädännön toimeenpanoa. Vaikutusarviointidokumentin SWD/2018/096 final - 2018/089 (COD) mukaan lainvastainen toiminta aiheuttaa merkittäviä kuluttajamenetyksiä ja vääristää kilpailua; lähteenä olleen tutkimuksen mukaan kuluttajamenetykset hyvitysten hakemisen jälkeenkin ovat ainakin 20 miljardia ja voivat olla jopa 58 miljardia. Huomattava on toteamus, että myös niissä maissa, joissa oli massahyvitysten hakemiseksi järjestelmiä, ne eivät olleet selvitysten mukaan tarpeeksi tehokkaita hyvitysten saamiseen kuluvan ajan, kustannusten ja prosessien monimutkaisuuden takia.

Vaikutusarvioinnin mukaan yksi kolmesta syystä kuluttajalainsäädännön rikkomiseen on se, että kuluttajien massahyvitystapauksissa ei ole tarpeeksi toimivia tapoja edistää hyvitysten

toteutumista. Vaikutusarvioinnin mukaan tarvitaan toimenpiteitä kollektiivisten menettelyjen parantamiseksi massahyvi-tysasioissa. Nk. CPC-asetuksessa (EU) 2017/2394 kuluttajien hyvitystarpeet otettiin huomioon osana valvontaa ja täytäntöönpanoa, vaikka siinä vaiheessa EU:n valvontaviranomaisten mahdollisuudet edistää kuluttajahyvityksiä perustuivatkin elinkeinonharjoittajien vapaaehtoisuuteen sitoumusneuvotteluissa. Asetuksen johdantokappaleessa 17 todetaan:

”Kuluttajilla olisi oltava oikeus hyvitykseen vahingosta, joka on aiheutunut tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvista rikkomuksista. Tapauksen mukaan toimivaltaisten viranomaisten oikeuden saada elinkeinonharjoittajalta elinkeinonharjoittajan aloitteesta lisäksi oikaisutoimia koskevia sitoumuksia sellaisten kuluttajien hyväksi, joihin tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluva väitetty rikkomus on vaikuttanut tai tarvittaessa oikeuden pyrkiä saamaan elinkeinonharjoittajalta sitoumuksia, joilla tarjotaan asianmukaisia oikeussuojakeinoja kuluttajille, joihin kyseinen rikkomus on vaikuttanut, olisi edistettävä sitä, etteivät kuluttajat joudu kärsimään rajat ylittävästä rikkomuksesta. Unionin lainsäädännön vaatimusten mukaisesti näitä hyvityksiä voivat muun muassa olla korjaus, tuotteen vaihtaminen, hinnanalennus, sopimuksen purkaminen tai tuotteista tai palveluksista maksetun hinnan palauttaminen sen mukaan miten tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvasta rikkomuksesta kuluttajalle aiheutunutta haittaa voidaan lieventää. Tämä ei saisi rajoittaa kuluttajan oikeutta hakea hyvitystä asianmukaisin keinoin. Toimivaltaisten viranomaisten olisi tiedotettava tarvittaessa asianmukaisin keinoin kuluttajille, jotka ilmoittavat kärsineensä haittaa tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvan rikkomuksen seurauksena, keinoista hakea kansallisen lainsäädännön mukaisia korvauksia.”

Kuluttajat parempaan asemaan -hankkeen osana päädyttiin ehdottamaan, että nk. oikeutetut yksiköt voisivat hakea samanaikaisesti sekä lainvastaisen toiminnan kieltoa että lainvastaisen toiminnan johdosta asian mukaan kuluttajille kuuluvia hyvityksiä (”enabling a single procedure for the two main instruments to protect consumers’ collective interests, namely, on the one hand, measures to stop infringements of EU law and, on the other, consumer redress measures, including compensation for harm caused by the infringements”). Tällainen järjestelmä oli vaikutusarvioinnin aikaan yhdeksässä jäsenmaassa, ei Suomessa. Tällainen muutos muiden Kuluttajat parempaan asemaan -uudistusten kanssa ei aiheuttaisi vaikutusarvioinnin mukaan elinkeinonharjoittajille erityisiä kustannuksia – kunhan elinkeinonharjoittajat toimivat säännösten mukaisesti.

Lopullisessa muodossa edustajakannedirektiivin johdantokappaleessa todetaan ehdotuksen lähtökohta: on tarpeen vahvistaa kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi menettelymekanismeja, niin että ne kattavat kieltotoimenpiteet sekä hyvitystoimenpiteet. Vaikka direktiivi neuvottelujen tuloksena antaa kansallisesti liikkumavaraa eli johdantokappaleen 12 mukaan direktiivissä jätetään jäsenvaltioiden harkintaan, olisiko edustajakanteita koskeva menettelymekanismi otettava osaksi voimassa olevaa tai uutta kollektiivista kieltotoimen- tai hyvitystoimenpiteitä koskevaa menettelymekanismia vai olisiko se otettava käyttöön erillisenä menettelymekanismina, tavoitteena on saada aikaan tehokas kuluttajahyvitykset käytännössä turvaava järjestelmä.

Työryhmän toimeksianto ja edustajakannedirektiivin toimeenpano

Oikeusministeriön asettaman työryhmän toimeksiannossa rajattiin edustaja-kannedirektiivin täytäntöönpanoa niin, että tavoitteena on panna täytän-töön edustajakannedirektiivi voimassa olevan lainsäädännön pohjalta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Työryhmän enemmistö kat-soi, että tarkoituksenmukaisuus toteutuu, kun kielto- ja hyvitysasiat kulkevat edelleen kahtena eri prosessina eri tuomioistuimissa asian laadusta riippu-matta. Esitys jättää kuluttajille kuuluvat hyvitykset raskaiden, aikaa vievien eri tuomioistuimissa käytävien prosessien taakse opt-in -menettelyyn yhdistetty-nä, vaikka kyse olisi sinänsä suoraan säännöksistä seuraavasta yksinkertaises-ti vahvistettavissa olevasta ja helposti toteutettavasta hyvitysseuraamuksesta.

EU-kehitys kuluttajien massahyvitysasioissa on edennyt suuntaan, joka edellyt-tää Suomen kuluttajansuojajärjestelmään muutoksia. Suomessa, kuten muis-sakin Pohjoismaissa, kuluttajansuojajärjestelmä perustuu yhtäältä markkina-oikeudelliseen ja toisaalta sopimusoikeudelliseen suojaan, joissa päärooli on eri tuomioistuimilla ja viranomaisilla. Suomi on kuitenkin perinteisesti pitänyt tärkeänä toimia korkean kuluttajansuojan tavoitteen mukaisesti.

EU:n näkemys kuluttajalainsäädännön toimeenpanosta ja kuluttaja-asiamiehen valvontatehtävän sisällöstä on kehittynyt viime vuosina kohti si-tä, että hyvitykset ovat asian luonteen mukaan osana tehokasta valvonta-toimintaa. Tämä merkitsee kollektiivisen hyvitysmenettelyn nousemista kielto- jen rinnalle kuluttajalainsäädännön toimeenpanoa edistävänä keinona. Työ-ryhmän mietinnön mukaan näyttää siltä, että lainvastaisten menettelyjen johdosta seuraavien massahyvitysten sijasta edustajakannedirektiivin edellyt-tämät hyvitykset on rinnastettu yksittäisiin virhe- tai tuotevahinkotapauksiin, joiden seuraamukset määritellään yksilöllisten olosuhteiden mukaan.

Kun EU:n omaksuma kehitys kuluttajansuojassa edellyttää Suomen vanhan toimintatavan korjaamista kuluttajamenetyksen vähentämiseksi, ei ole perus-teltua toimia lähtökohtana toteuttaa vähimmät tarvittavat muutokset, jotka käytännössä eivät kuitenkaan toimi direktiivissä tarkoitettulla tavalla. Kuten eriävässä mielipiteessä on perusteltu, työryhmän enemmistön esitys ei paran-na tosiasiallisesti kuluttajan asemaa. Koska edustajakannedirektiivin toi-meenpanolle asetettu määräaika päättyy kesäkuussa 2023, oikeusministeriön toimeksiannossa olisi ollut ajan puolesta mahdollista keskittyä kollektiivisen kielto- ja hyvitys-järjestelmän yhdistämiseen samassa prosessissa.

Erillisten prosessien malli ei ole tehokas eikä paranna kuluttajien oikeussuojaa

Edustajakannetyöryhmän enemmistön ehdotuksen mukaan markkinaoikeuden määräämä kiello ei jatkossakaan edistä massahyvitysten toteutumista, vaikka kuluttajamenetykset olisivat määriteltävissä yksinkertaisesti ja toistuisivat samansisältöisinä kaikkien kohteena olleiden kuluttajien kohdalla.

Kun markkina- ja sopimusoikeudellinen järjestelmä ovat olleet Suomessa tuomioistuimissa toisistaan erillisiä, markkinaoikeudellisen kiellon antamisen edellytyksenä ei ole ollut, onko elinkeinonharjoittajan menettelystä aiheutunut kuluttajille hyvitetävää vahinkoa. Kuitenkin markkinaoikeuden jotkin päätökset ovat koskeneet menettelyitä, jotka ovat aiheuttaneet kuluttajalle vaivatta hahmotettavia menetyksiä ja, joita kielletessä olisi ollut mahdollista vahvistaa kuluttajien oikeus hyvitykseen täytäntöönpanokelpoisella tavalla kohtuullisen yksinkertaisesti. Tällaisia päätöksiä ovat muun muassa:

MAO:8/20: elinkeinononrajoittaja oli kuluttajansuojalain vastaisesti käyttänyt kuluttajaluoton myöntämiseen liittyvässä asiointissa lisämaksullista viestipalvelua. Markkinaoikeus katsoi, että kuluttajille oli aiheutettu lainvastaisia kuluja käyttämällä asiointissa lisämaksullisia tekstiviestipalvelua.

MAO:316/17: elinkeinonharjoittaja oli sähkömarkkinalain vastaisesti muuttanut toistaiseksi voimassa olevien sähkönmyynti-sopimusten mukaisia hintoja ilman säännöksessä tarkoitettua perustetta. Markkinaoikeus katsoi hinnanmuutoksen (korotuksen) perusteettomaksi.

MAO:372/13: elinkeinonharjoittaja oli korkolain vastaisesti käyttänyt kuluttajasopimuksessa sopimusehtoa, joka on oikeuttanut 40 euron valvontamaksun puolitoistakertaistamiseen 60 euroon. Markkinaoikeus katsoi, että kuluttajat olivat joutuneet valvontamaksun suorittamisen viivästyksen vuoksi maksamaaan elinkeinonharjoittajalle korkolain mukaisen viivästyskoron ylittävän määrän.

Toisaalta on myös tilanteita, joissa kuluttaja-asiamies on näyttänyt toteen kuluttajalle aiheutuneen vahingon, mutta markkinaoikeus on hylännyt kuluttaja-asiamiehen kieltovaatimuksen.

MAO:405/15. Yritys laskutti kuluttajia virheellisesti. Menettelyssä oli kyse yksittäisestä laskutuskerrasta. Kieltovaatimuksen kohteena oleva menettely koski määrällisesti suurta joukkoa yrityksen asiakaskunnasta. Markkinaoikeus katsoi, että virheellisessä laskutuksessa oli kyse yksittäisestä erehdyksestä, eikä yhtiön pyrkimyksestä muuttaa sen ja asiakkaan välisen sopimuksen ehtoja. Kuluttaja-asiamiehen kieltovaatimus kohtuuttoman sopimusehtokäytännön kieltämisestä hylättiin.

Työryhmän enemmistön ehdotus merkitsee käytännössä seuraavaa KKV:n eriävissä mielipiteessä kuvattua tilannetta: silloin kun kuluttaja-asiamies jou-tuu saattamaan asian kieltokanteena markkinaoikeuteen ja markkinaoikeus kieltää toiminnan lainvastaisena, kuluttajan oikeuksien toteutuminen eli hyvi-tysten saaminen riippuu yhä elinkeinonharjoittajan halukkuudesta toimia. Mi-käli elinkeinonharjoittaja ei suostu vapaaehtoisesti hyvityksiin, hyvityksasia joudutaan käsittelemään uudessa prosessissa eli yleisessä tuomioistuimessa ryhmäkanteena tai yksittäisen kuluttajan ajamana kanteena.

Markkinaoikeusprosessi eli kieltomenettely mahdollisine muutoksenhakupro-esseineen kestää yleensä kahdeksasta kuukaudesta muutamaan vuoteen. Ryhmäkanteen käsittely lainvoimaisen kieltopäätöksen jälkeen vie todennä-köisesti muutaman lisävuoden, vaikka kanne nostettaisiin samanaikaisesti kieltihakemuksen vireille panemisen kanssa. Näin ollen kuluttajien menetyksen käsittely ja hyvitysten saaminen kestää

useita vuosia silloin, kun elinkeinonharjoittaja ei ole halukas neuvotteluihin. Kuluttajien menetykset eräissä massahyvitystapauksissa ovat tyypiltään ja si-sällöltään samanlaisia kaikkien kuluttajien osalta. Etenkään näissä tapauksis-sa ei ole edes prosessiekonomisesti perusteltua käydä kahta erillistä prosessia hyvityksen vahvistamiseksi kullekin joukkoon kuuluvalla kuluttajalle.

Edustajakannedirektiivi tuo mietinnössä ehdotetulla tavalla täytäntöön

pantaessa sen muutoksen, että menetyksiä kärsineiden kuluttajien osalta vanhentumisaika keskeytyy kieltomenettelyn ajaksi. Todellisuudessa kieltö- ja hyvitysprosessit ovat jatkossakin kuluttajan ja resurssien käytön näkökulmasta liian raskaita ja aikaa vieviä. Hyvitysten saaminen ei käytännössä parane, koska sama kahden oikeusprosessin ongelma koskee kaikkia oikeutettuja yksiköitä. Lainvastaisesta toiminnasta hyötynyt elinkeinonharjoittaja ei välttä-mättä joudu suorittamaan hyvityksiä., koska oikeutettujen yksiköiden resurs-sien käytön kannalta kaksi erillistä prosessia – toinen

vieläpä opt-in-pohjainen - rajoittaa käytännössä toimintamahdollisuuksia niin, että ryhmäkannetta ei olekaan mahdollista ajaa.

Osa kuluttajien massahyvitystapauksista on myös varsin yksinkertaisia ja kulut-tajille kuuluva hyvitys on saatettu määritellä tarkemmin jo säännöstasolla. EU-kuluttajalainsäädäntöön sisältyy useita tällaisia säännöksiä. Markkina- ja so-pimusoikeudellinen suoja eivät siis enää ole olleet niin jyrkästi toisistaan eril-lään kuin aiemmin kuluttajasuojajärjestelmää luotaessa.

EU-oikeudessa kuluttajansuojasäännökset ovat pääsääntöisesti pakottavia kuluttajan hyväksi eli säännösten vastainen sopimusehto on paitsi kuluttajan-suojalain 3 luvun vastaisena kohtuuton myös tehoton silloin, kun se poikkeaa pakottavasta lainsäädännöstä kuluttajan vahingoksi. Horisontaalisen sopi-musehtodirektiivin soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa kuluttajan kannalta kohtuuton kiellettäväksi katsottava ehto on mitätön eli koko

sopimusehto tulee jättää huomiotta. Esimerkiksi kuluttajaoikeusdirektiiviin perustuvan KSL 2 luvun 10a §:n 2 momentin mukaan kuluttajalla ei ole velvollisuutta maksaa lisämaksuja, jos niihin ei ole annettu nimenomaista suostumus-ta. Lisäksi KSL 7 luvun 17 §:n 3 momentin mukaan kuluttajalla ei ole velvollisuutta maksaa luottosuhteeseen perustuvia korkoja tai maksuja, joista ei ole sovittu luottosopimuksessa eikä vastaavasti lain 7 luvun 17 a §:n 4 momentin mukaan velvollisuutta maksaa luoton korkoa ja muita luottokustannuksia, jos menettelyllä on rikottu pykälässä säädettyä.

KKV:n edustajan eriävissä mielipiteessä esittämä malli yhdistää tiettyjen säännösten kieltihakemuksiin myös tiettyjen yksiselitteisten säännösten rikkomuksista seuraavat hyvitykset olisi luonteva ja jo nyt säännösten melko helposti toteutettavien muutosten mahdollistama tapa varmistaa EU-kuluttajapolitiikan ja edustajakannedirektiivin tavoitteen saavuttaminen. Markkinaoikeudelle kuuluu jo nykyään korvausvaatimusten käsittely tietyissä teollis- ja

tekijänoikeudellisissa sekä liikesalaisuusasioissa. Sikäli olisi mahdollista kuluttajien oikeusaseman ja EU-säästöjen tehokkaan täytäntöönpanon turvaamiseksi säätää vähimmäistasona tässä vaiheessa, että silloin kun lainvastaisen menettelyn seuraamukset on riittävästi täsmennetty säädösten tasolla, markkinaoikeus päättäisi myös kuluttajien oikeudesta säännösten mukaisiin hyvityksiin. Sen ohella tarvitaan jatkossa pohdintaa, miten kuluttaja-asiamiehen nykyiset valvontasäännökset ja hyvitykset osana valvontaa sovitetaan eri-tyyppisissä asioissa yhteen. Kuten aiemmin mainituissa vaikutusarvioinnissa todetaan, tarvitaan kuluttajan ja yrityksen välisissä erimielisyyksissä edelleen myös kuluttajan yksilöllisiä oikeussuojakeinoja kuten lautakuntakäsittelyä ja kuluttaja-asiamiehen mahdollisuutta avustaa kuluttajaa oikeudessa.

Oikeutettujen yksiköiden määrä ja toimintamahdollisuudet

Lakiehdotusta valmisteltaessa monet oikeutetuiksi yksiköiksi nimettäväksi ehdotetuista viranomaisista suhtautuivat varauksellisesti ehdotukseen ja pitivät sen sovellettavaksi tulemista omalla sektorilla epätodennäköisenä. KKV esittää huolensa direktiivin tavoitteiden toteutumisesta, mikäli direktiivin tavoitteiden käytännön toteuttaminen jää viranomaisista yksin tai pääasiassa kuluttaja-asiamiehen tehtäväksi. Koska lakiehdotuksella ei ole tarkoitettu laajennettavaksi kuluttaja-asiamiehen toimivaltaa, näyttää siltä, että esimerkiksi tietosuojalainsäädäntöä, sähköisiä viestintäpalveluita tai tiettyjä finanssipalveluja koskeviin asioihin liittyvien massahyvitysten toteuttamisen valvonta jää yksin kuluttajajärjestöjen tehtäväksi.

Tähän liittyen KKV kantaa huolta myös siitä, että edustajakannedirektiivin täytäntöönpano esitettyssä muodossa ei mahdollista kuluttajajärjestöjen mahdollisuutta aktiiviseen rooliin sen varmistamisessa, että asiaankuuluvia unionin oikeuden säännöksiä noudatetaan. Mietinnössä ehdotettu mahdollisuus edustajakanteiden ajamiseen kuluttajien puolesta ei vielä takaa käytännön toimintamahdollisuuksia.

Vaikka kuluttaja-asiamiehellä onkin laaja yleistoimivalta, niin esimerkiksi ra-hoitus- ja sähköiset viestintäpalvelut on säännelty erityislainsäädännössä hy-vin yksityiskohtaisesti. Siksi olisi luontevaa,

että myös Finanssivalvonta ja Lii-kenne- ja viestintävirasto Traficom voisivat tarvittaessa nostaa ryhmäkanteen kuluttajahyvitysten turvaamiseksi.

Haitan aiheuttamisen määrittelyminen

Mietinnössä ehdotetun edustajakannelain 4 §:n säännöskohtaisten perustelujen mukaan ”Oikeutettu yksikkö voisi panna vireille edustajakanteen sellaista elinkeinonharjoittajaa vastaan, joka on menetellyt edustajakannedirektiivin liitteessä I luetelluissa säädöksissä olevien kuluttajien yhteisiä etuja suojaavien säännösten vastaisesti. Lisäksi edellytyksenä olisi, että elinkeinonharjoittajan menettely aiheuttaisi tai saattaisi aiheuttaa haittaa kuluttajien yhteisille eduille.”

Työryhmän mietinnössä ei ole avattu haitan aiheuttamista millään tavalla. Joka tapauksessa näin kirjoitettuna kyse on siitä, että edustajakanteen nostamiseen ei riitä ainoastaan säännösten vastaisen toiminnan osoittaminen, vaan oikeutetun yksikön olisi esitettävä kanteessa näyttöä haitan aiheutumisesta. Mietinnöstä ei käy ilmi millaisesta haitan aiheutumisesta on kyse. Miten haittaa arvioidaan tai miten sitä mitataan? Ja onko kyse siitä, että markkinaoikeuden tulee jättää tutkimatta tai ainakin hylätä edustajakanteen, jos haitan aiheuttamista ei ole näytetty toteen, vaikka kuluttajien etuja suojaavaa lainsäädäntöä olisikin itsessään näytetty loukatun.

Kuitenkin ehdotetun lain 8 §:n säännöskohtaisten perustelujen mukaan ”Mietinnössä ehdotetun edustajakannelain kieltoimenpiteiden hakemisessa on kyse lain noudattamisen valvonnasta eikä esimerkiksi yksittäisille kuluttajille aiheutuneiden vahinkojen toteamisesta. Direktiivin 8 artiklan 3 kohdan mukaan kuluttajille aiheutuneista vahingoista ja elinkeinonharjoittajan tahallisuudesta tai huolimattomuudesta ei edes saa edellyttää näyttöä.”

Lisäksi ehdotetun lain 10 §:n 3 momentin mukaan ”Määrätessään kiellon markkinaoikeus voi oikeutetun yksikön vaatimuksesta velvoittaa kiellon saaneen elinkeinonharjoittajan julkaisemaan oikaisuilmoituksen, jos sitä kuluttajille aiheutuvien ilmeisten haittojen vuoksi on pidettävä tarpeellisena.” Tekstistä ei ilmene, onko säännöstä luettava yhdessä ehdotetun lain 4 §:n kanssa?

KKV esittää, että jatkovalmistelun yhteydessä täsmennetään, mitä kanteen nostamisen edellytyksenä olevalla haitan aiheuttamisella lain 4 §:ssä tarkoitetaan ja miten sitä tulee arvioida suhteessa kanteen muotomääräykseen tai oikaisuilmoituksen edellytyksenä olevaan haittaan.

Lainvoimaisesta ratkaisusta ilmoittaminen

Mietinnössä ehdotetun edustajakannelain 10 §:n 4 momentin mukaan ”Markkinaoikeus voi oikeutetun yksikön vaatimuksesta velvoittaa kiellon saaneen elinkeinoharjoittajan antamaan tiedon kieltotoimenpidettä koskevaan vastaainvoimaisesta ratkaisusta niille kuluttajille, joita edustajakanne koskee.”

KKV näkee asian hyvin merkityksellisenä kuluttajien oikeuksien toteutumisen kannalta. Kuluttajiamiehen tiedottaminen kun ei välttämättä saavuta niitä kuluttajia, joille on aiheutunut vahinkoa elinkeinoharjoittajan menettelystä. Parhaimmat mahdollisuudet kohdistettuun tiedottamiseen onkin yleensä juuri elinkeinoharjoittajalla tällä olemassa olevien asiakasrekistereiden johdosta.

MAO:10/21: vastaajana asiassa oleva elinkeinoharjoittaja vaati, että henkilökohtainen tiedottaminen sähköpostitse kuluttajan yhtiölle viimeksi ilmoittaman yhteystiedon avulla riittää, koska kaikilla hakemuksen perusteena oleviin etäkauppoihin osallistuneilla kuluttajilla oli yhtiön asiakasrekisteristä löytyvä voimassa oleva sähköpostiosoite.

KKV pitää direktiivin sanamuodon valossa perusteltuna sitä, ettei 4 momentissa tarkoitettua tiedottamisvelvollisuutta kytketä saman pykälän 3 momentin mukaisiin edellytyksiin muutoin kuin, että oikeutetun yksikön tulee vaatia toimenpidettä.

KKV:n mukaan 10 §:n 4 momentin yksityiskohtaiset perustelut ovat tulkittavissa siten, että ratkaisusta ilmoittamiseksi voisi riittää pelkkä markkinaoikeuden päätöksestä tiedottaminen tavalla tai toisella. Siksi kuluttaja-asiamies esittää yksityiskohtaisiin perusteluihin seuraavanlaisia täsmennyksiä:

Ollakseen tehokas ratkaisusta ilmoittamisen tulee, jos vain mahdollista, olla ensisijaisesti henkilökohtainen ja kohdistua esimerkiksi tavaroita tai palveluita ostaneeseen kuluttajaryhmään. Kuluttajille tulee ilmoittaa ratkaisusta esimerkiksi sähköpostilla tai muulla vastaavalla tavalla. Ratkaisua koskeva henkilökohtainen viesti tulee yksilöidä ja otsikoida koskemaan esimerkiksi kuluttajan jo tekemää tavaran tai palvelun hankintaa. Jos ratkaisusta ilmoitetaan elinkeinoharjoittajan verkkosivuilla, ilmoittaminen tulee toteuttaa havaittavalla tavalla esimerkiksi verkkosivujen etusivulla.

Ratkaisusta ilmoittamisen sisällölle tulee asettaa vaatimuksia. Ilmoittaminen tulee otsikoida ja muotoilla siten, että se ei ole sekoitettavissa elinkeinoharjoittajan mainontaan tai muuhun kaupalliseen viestintään. Ilmoittamista koskevaan viestiin ei saa liittää markkinointimateriaalia tai muuta kaupallista viestintää.

Velan vanhentumisen katkaiseminen

KKV esittää, että ehdotettua muutosta ei rajattaisi vain esityksen mukaiseen kieltokanteen nostamiseen markkinaoikeudessa. Myös seuraamusmaksuha-kemuksen vireille saattamisen tulisi mahdollistaa vanhentumisen keskeytymisen. On realistista olettaa, että toisinaan kieltihakemuksen sijasta asiassa olisi perustellumpaa saattaa asia vireille seuraamusmaksuhakemuksella. Vastaavasti, jos asia on oikeudellisesti riittävän selvä, kuluttaja-asiamies voisi itse määrätä kiellon. Jotta asiaa ei tarvitsisi saattaa pelkästään vanhentumisen keskeyttämisen johdosta markkinaoikeuteen, vanhentumissäännöksen tulisi kattaa myös tilanteet, joissa kuluttaja-asiamies määrää kiellon.

Vanhentumisen katkaisemista koskeva säännös koskien seuraamusmaksuha-kemusta tai kuluttaja-asiamiehen määräämää kieltä voitaisiin toteuttaa säätämällä asiasta Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettuun lakiin lisättävällä 10 a pykälällä. Uusi pykälä voisi olla sanamuodoltaan seuraava:

Kuluttaja-asiamiehen määräämän kiellon tai markkinaoikeudessa vireille paneman seuraamusmaksuhakemuksen vireille tu-lo keskeyttää toimenpiteen kohteena olevaan menettelyyn perustuvan velan vanhentumisen niiden kuluttajien osalta, joi-ta kiello tai hakemus koskee. Vanhentuminen keskeytyy, kun-nes kiello on lainvoimainen tai kunnes hakemus on käsitelty. Velan vanhentuminen jatkuu käsittelyn päätyttyä. Tällöin vel-ka vanhentuu kuitenkin aikaisintaan vuoden kuluttua käsitte-lyn päättymisestä.

Jotta vanhentumisaika keskeytyisi kuluttaja-asiamiehen määräämässä kiellossa tai seuraamusmaksuhakemuksessa olisi ilmoitettava myös riittävät tiedot kuluttajien yleisestä edusta, johon vaatimus liittyy tai riittävät tiedot sen kuluttajaryhmän määrittelemiseksi, jota kiello tai hakemus koskee, jos vaatimus liittyy rajattuun kuluttajaryhmään kohdistuneeseen menette-lyyn ja kiellon tai hakemuksen vireilläolo johtaa menettelyyn perustuvan velan vanhentumisen keskeyttämiseen siten kuin 1 momentissa säädetään.

Kirsi Leivo
pääjohtaja

Mika Hakamäki
johtava asiantuntija

Hakamäki Mika
Kilpailu- ja kuluttajavirasto